

Pestprotocol

Pesten op school
Hoe gaan we ermee om?!

Vooraf	Blz. 3
Voorwaarden	Blz. 4
1. Pesten, een probleem	Blz. 5
2. Preventieve aanpak	Blz. 8
3. Als pesten desondanks optreedt, leerkrachten signaleren!	Blz. 9
4. Duidelijk stelling nemen	Blz. 10
5. Curatieve (directe) aanpak	Blz. 11
6. Vertrouwensgroep en klachtencommissie	Blz. 13
7. Adviezen aan alle ouders (en leerkrachten)	Blz. 14
Adressen, telefoonnummers en andere informatiebronnen	Blz. 16

Pesten is een wezenlijk en groot probleem. Bij pesten is er sprake van machtsverschil, langdurigheid, schade en opzet. Uit onderzoek blijkt dat één op de vier kinderen (330.000) in het basisonderwijs en één op de zestien leerlingen (55.000) in het voortgezet onderwijs slachtoffer zijn van pestgedrag. Pestgedrag is schadelijk tot zeer schadelijk voor kinderen, zowel voor de slachtoffers als voor de pesters. De omvang en zwaarte van het probleem leiden tot de noodzaak van een aanpak door alle opvoeders van jongeren, in het bijzonder door de ouders en door de leerkrachten.

De piek van het pesten ligt tussen 10 en 14 jaar, maar ook in de onder- en middenbouw van het basisonderwijs en de hogere jaren van het voortgezet onderwijs wordt gepest.

Dit pestprotocol is gebaseerd op de brochure "Hoe om te gaan met pesten op school, aanbevelingen, consequenties en uitwerking" is ontwikkeld voor een landelijke campagne om pesten op school concreet aan te pakken. De campagne, die in 1994 van start ging, bleek een groot succes en de vraag naar materiaal tegen pesten werd alsmaar groter. De landelijke organisaties voor ouders in het onderwijs, de LOBO, NKO, OUDERS & COO en de VOO, besloten daarom de brochure in 1996 opnieuw uit te brengen. Geactualiseerd in juni 2003.

Het pestprotocol is gebaseerd op zes achtereenvolgende **aanpakmogelijkheden**, die stuk voor stuk gevolgen hebben. Die gevolgen worden uiteraard toegelicht en van een concrete uitwerking voorzien.

Dit protocol tegen pesten beoogt via samenwerking tussen school en ouders het probleem van het pestgedrag bij kinderen aan te pakken en daarmee het geluk, het welzijn en de toekomstverwachting van kinderen daadwerkelijk te verbeteren.

Voorwaarden

Pesten op school lijkt een ingewikkeld probleem, maar het is eenvoudiger aan te pakken dan u misschien denkt. Daaraan zijn echter wel enkele voorwaarden verbonden:

1. Pesten moet als een **probleem** worden gezien door alle direct betrokken partijen: leerkrachten, ouders en leerlingen (gepeste kinderen, pesters en de zwijgende middengroep).
2. Op school willen wij het pestprobleem **voorkomen**. Een preventieve aanpak bestaat onder meer uit de behandeling van het onderwerp met de leerlingen, waarna met hen regels worden vastgesteld.
3. Leerkrachten **signaleren** als pesten desondanks toch optreedt.
4. Wij nemen een **duidelijke stelling** in tegen het pesten. Dit wordt niet geaccepteerd!
5. Wanneer pesten, ondanks alle inspanningen, toch weer de kop opsteekt, beschikken we als school over een **directe aanpak** (curatief).
6. Heeft de aanpak geen resultaat, dan is inschakeling van een **vertrouwenspersoon** nodig. Deze dient, op verzoek van de ouder(s) van het gepeste kind, een klacht in bij de klachtencommissie, die het probleem onderzoekt en het bevoegd gezag adviseert over de te nemen maatregelen.

Deze zes voorwaarden vormen de basis om het pestprobleem op school aan te pakken.

Om het pesten op school aan te pakken zullen wij een zestal stappen volgen die in de volgende hoofdstukken aan de orde zullen komen.

1. Pesten, een probleem

Alle vijf betrokken partijen - de pester, het gepeste kind, de rest van de klas (de zwijgende middengroep), de leerkrachten en de ouders - zien pesten als een probleem.

Op school hanteren we de vijfsporenaanpak als een pestprobleem zich voordoet, bestaande uit:

- hulp aan het gepeste kind, in de vorm van adviezen en (in sommige gevallen) van een sociale vaardigheidstraining;
- hulp aan de pester, in de vorm van een sociale vaardigheidstraining of een cursus in het omgaan met agressie;
- hulp aan de zwijgende middengroep, in de vorm van het mobiliseren van deze groep;
- hulp aan de leerkracht, in de vorm van achtergrondinformatie over het verschijnsel, zoals signalen, oorzaken, gevolgen en concrete (preventieve en curatieve) aanpakmogelijkheden;
- hulp aan de ouders, in de vorm van achtergrondinformatie en adviezen.

Alle **ouders** worden via een **informatieavond**, aan het begin van het schooljaar, op de hoogte gebracht van ons **pestprotocol** en de aanpak die wij hierin hanteren. In het pestprotocol kunnen ouders achtergrondinformatie en evt. adviezen vinden, over hoe te handelen, als blijkt dat hun kind gepest wordt, andere kinderen pest of tot de zwijgende middengroep behoort.

Daarnaast worden alle **leerlingen**, rekening houdend met hun ontwikkelingsniveau en leeftijd, van dezelfde zaken op de hoogte gebracht en gehouden.

Uitwerking:

Een pestproject is onvoldoende om een einde te maken aan het pesten op school. Het is beter om het onderwerp regelmatig aan de orde te stellen. Dit doen we op school door te werken met **SOEMO-KAARTEN**.

Telkens wordt er in andere bewoordingen (buitensluiten, anders-zijn, aanvaarden van verschillen, verhuizen, vriendjes en vriendinnetjes, veiligheid, omgaan met elkaar, rollen in een groep) en ook met gebruikmaking van verschillende werkvormen (lezen of voorlezen, spreekbeurten, rollenspellen, regels met elkaar afspreken over omgaan met elkaar en/of over de aanpak van ruzies, lesopdrachten, kringgesprekken, groepsopdrachten) het onderwerp "**pesten**" naar voren gebracht.

Als we met de klas spreken over pesten, zal een pestsituatie in de klas niet als uitgangspunt dienen, maar zal een passend onderwerp daar bovenuit getild worden.

Bijvoorbeeld aan de hand van een krantenknipsel, een tv-uitzending, een brief van een leerling van een andere school, een brief van een ouder van een gepest kind, een lesbrief of een (voor)-leesboek. Dit doen we om te voorkomen dat een klas het probleem zal: ontkennen, bagatelliseren, het slachtoffer de schuld geven of zeggen dat het een grapje is waar de leerkracht zich geen zorgen over moet maken, of het slachtoffer, buiten school, voor zijn "klikken" straffen.

Bij lessen over pesten is het voorbeeld dat de leerkrachten geven van groot belang. Op school proberen we te werken aan een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar aanvaarding van verschillen wordt aangemoedigd, waar ruzies niet met

geweld worden opgelost, maar uitgesproken, waar leerlingen gerespecteerd worden in hun eigenheid, waar agressief gedrag van leerlingen en leerkrachten niet wordt geaccepteerd en waar leerkrachten duidelijk stelling nemen tegen dergelijke gedragingen.

Om dit alles te laten lukken hebben we in het schooljaar 207-2008 al onze regels teruggebracht naar 4 basisregels. Onder deze basisregels vallen al onze afspraken. Zie ook notitie Pedagogisch klimaat en sociale veiligheid

Van daaruit starten we ieder schooljaar met een aantal schoolregels en klassenregels. De klassenregels worden samen met leerkracht en kinderen opgesteld en ondertekend (contract). Deze zullen het hele schooljaar nageleefd moeten worden.

Dagelijks zijn we, net als u, bezig met de opvoeding van uw kinderen. In een (school)gemeenschap zijn er regels en afspraken nodig. Die worden regelmatig onder de aandacht gebracht bij kinderen, en nu dus ook bij u.

Om recht te doen aan het niveau van de kinderen hebben we voor onder- en bovenbouw de regeltjes in een aparte redactie verrat.

Parapluregels

Wij respecteren elkaar, houding, ideeën, spullen.

Wij gaan aardig met elkaar om.

Wij helpen elkaar.

Samen zorgen wij voor school en speelplaats.

Bij een pestproject kan de leerkracht gebruik maken van een zogenaamd: “**pestcontract**”. Hierin worden onze schoolregels nog eens extra onder de aandacht gebracht. Ook in dit geval zal het contract door zowel leerlingen als leerkracht ondertekend moeten worden.

Een voorbeeld kunt u vinden op de volgende pagina!

Voorbeeld

Pestcontract

Kinderen die pesten, zitten zelf in de nesten!

1. We schelden een ander niet uit en doe niet mee aan uitlachen en roddelen
2. We accepteren de ander en discrimineer niet
3. Iedereen hoor erbij! Wij sluiten niemand buiten.
4. We letten eerst op ons zelf en niet zoveel op elkaar.
5. We respecteren de materialen, houding en ideeën van een ander
6. We praten niet over elkaar, maar met elkaar.
7. Als mij iemand hindert, vraag ik hem of haar ermee te stoppen. Lukt dit niet, dan vraag ik een leerkracht om hulp.

Wij, klas ....., houden ons aan dit contract en melden het direct aan ..... als iemand zich er niet aan houdt.

Handtekeningen leerlingen:

Handtekening leerkracht

2. Preventieve aanpak

De leerkrachten hebben kennis van de preventieve aanpakmogelijkheden en hanteren hiervoor onderstaande materialen:

1. SOEMO-kaarten en SOVA spellen (te vinden in de IB-ruimte)
2. Opstellen klassenregels, ondertekenen van dit contract (zie hfst. 1)
3. Parapluregels
4. Leskisten/projecten over pesten o.a. GGD
5. Het gebruik maken van een Leerlingvolgsysteem op het gebied van Sociaal emotionele ontwikkeling. (wordt opgenomen in de Operationele Jaarplannen voor het schooljaar 2008-2009)

Uitwerking

SOEMO-kaarten. Deze kaarten zijn bedoeld voor de ondersteuning van de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen in het basisonderwijs.

Aan het begin van de week wordt een kaart geïntroduceerd gedurende ongeveer 15 minuten. Deze kaart met een bepaald onderwerp (een sociaal-emotioneel begrip, een sociale vaardigheid of een sociaal-emotionele vergissing) wordt gekozen naar aanleiding van “wat speelt” in de desbetreffende groep(en). Er is dus gekozen voor een schoolspecifieke benadering.

De SOEMO-kaarten zijn “dekkend” voor wat betreft de leergebiedoverstijgende kerndoelen, gegroepeerd rond de thema’s: “zelfbeeld”, en “sociaal gedrag”.

De volgende doelen worden d.m.v. het werken met SOEMO-kaarten beoogd:

Zelfbeeld

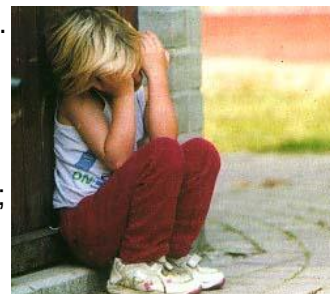
De leerlingen leren met hun mogelijkheden en grenzen om te gaan:

- Ze hebben zelfvertrouwen;
- Ze kunnen gedragsimpulsen beheersen;
- Ze kunnen en durven voor zichzelf en voor anderen op te komen.

Sociaal gedrag

De leerlingen leveren een positieve bijdrage in de groep:

- Ze gaan respectvol met anderen om;
- Ze handelen naar algemeen geaccepteerde normen en waarden;
- Ze respecteren verschillen in levensbeschouwing en cultuur;
- Ze durven in de groep voor hun eigen standpunt uit te komen;
- Ze houden rekening met gevoelens en wensen van anderen;
- Ze durven in de groep steun te geven aan iemand met een afwijkend standpunt;
- Ze nemen verantwoordelijkheid voor te verrichten taken.

De leerlingen weten dat zichzelf en andere mensen een sociale en affectieve behoeften hebben:

- Ze kunnen voor zichzelf opkomen;
- Ze kunnen rekening houden met anderen.

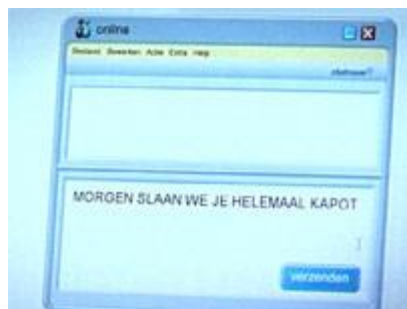
Voor meer informatie: zie handleiding SOEMO-kaarten in de IB-ruimte.

3. Als pesten desondanks optreedt, leerkrachten signaleren!

Voor pestgedrag zijn de volgende **signalen** aan te wijzen:

- volstrekt doodzwijgen;
- isoleren;
- psychisch, fysiek of seksueel mishandelen;
- een kring vormen of insluiten in klas, gang of schoolplein;
- buiten school opwachten, slaan of schoppen;
- klopjachten organiseren;
- op weg van en naar school achterna rijden;
- naar het huis van het slachtoffer gaan;
- opbellen;
- als slaaf behandelen;
- nooit de echte naam van een klasgenoot gebruiken, maar een bijnaam;
- voortdurend zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot;
- opdrachten geven huiswerk te maken of huiswerk innemen;
- bezittingen maltrakteren of afpakken;
- cadeaus eisen of geld afpersen;
- jennen;
- het slachtoffer voortdurend de schuld van iets geven;
- telkenmale het slachtoffer uitschelden of er tegen gaan schreeuwen;
- opmerkingen maken over kleding;
- beledigen;
- briefjes doorgeven;
- kettbrief schrijven;
- schuttingtaal/bedreigingen e.d. via internet/ chatten/ msn.

Deze lijst kan nog verder worden uitgebreid: je kunt het niet zo gek bedenken of leerlingen hebben het bedacht. Zowel leerkrachten als ouders dienen derhalve alert te zijn op de manier(en) waarop leerlingen met elkaar omgaan en duidelijk stelling te nemen wanneer bepaald(e) gedrag(ingen) hun norm overschrijdt.

Wanneer de leerkracht **1 of meerdere** (van bovenstaande) signalen herkent in zijn/haar groep neemt deze een uitgebreide welbevindingslijst af. In overleg met de IB-er.

Bijvoorbeeld: LICOR – SVL

Door middel het afnemen van één van deze vragenlijsten krijgt de leerkracht zicht op o.a. de volgende onderdelen bij individuele kinderen en de groep: plezier op school, sociaal aanvaard voelen, relatie met leerkrachten, uitdrukkingsvaardigheid, zelfvertrouwen bij proefwerken, sociale vaardigheid, enzovoorts.

4. Duidelijk stelling nemen

Als wij als leerkrachten zien dat leerlingen worden gepest, nemen we duidelijk stelling.

Om duidelijk stelling te kunnen nemen, is zicht op de omvang van het probleem, kennis van de gevolgen voor het slachtoffer, maar bovenal invoelend vermogen vereist.

Een aantal feiten (al eerder vernoemd in het voorwoord) op een rijtje:
Pesten is een wezenlijk en groot probleem. Uit onderzoek blijkt dat één op de vier kinderen (330.000) in het basisonderwijs en één op de zestien leerlingen (55.000) in het voortgezet onderwijs slachtoffer zijn van pestgedrag. Pestgedrag is schadelijk tot zeer schadelijk voor kinderen, zowel voor de slachtoffers als voor de pesters. De omvang en zwaarte van het probleem leiden tot de noodzaak van een aanpak door alle opvoeders van jongeren, in het bijzonder door de ouders en door de leerkrachten.

De piek van het pesten ligt tussen 10 en 14 jaar, maar ook in de onder- en middenbouw van het basisonderwijs en de hogere jaren van het voortgezet onderwijs wordt gepest.

Invoelend vermogen van leerkrachten is in deze nog belangrijker dan kennis van onderzoeksresultaten. Het is daarom belangrijk dat leerkrachten blijven letten op de zogenaamde “pestsignalen” (zie punt 3).

De duidelijke stelling van basisschool Spaubeek:

Pesten wordt niet geaccepteerd!

Wanneer pesten ondanks alle inspanningen (preventief) toch weer de kop op steekt hanteren we op onze school een **directe aanpak** (curatief) zoals beschreven in **hoofdstuk 5** (curatieve aanpak).

Daarnaast zullen in een pestsituatie een aantal **betrokkenen** op de hoogte gesteld moeten worden:

1. Betreffende ouders, zowel van de pester als de gepeste (evt. zelfs de zwijgende middengroep).
2. Directie
3. Team

5. Curatieve (directe) aanpak

De niet-confronterende methode wordt toegepast als de leerkracht het idee heeft dat er sprake is van onderhuids pesten. Het heeft geen zin dit vermoeden aan de klas te vertellen: de leerlingen zullen het ontkennen of de leerkracht zand in de ogen strooien. In dit geval brengt de leerkracht een algemeen probleem aan de orde om langs die weg bij het probleem in de klas te komen. Zo'n onderwerp kan zijn:

- oorlog en vrede en het gevoel van overwinnaars en overwonnenen;
- de schending van mensenrechten of rechten van kinderen;
- machtsmisbruik in het algemeen;
- kindermishandeling door volwassenen.

Daarnaast kan in een les lichamelijke opvoeding de ervaring van het buitengesloten zijn aan de orde komen. Vervolgens kan de leerkracht met de leerlingen praten over buitensluiten in het algemeen, en daarna over buitensluiten in de klas.

De confronterende methode past de leerkracht toe wanneer een leerling voor zijn ogen lichamelijk of geestelijk wordt mishandeld. Als er op zo'n moment niet duidelijk stelling wordt genomen, zegt een leerkracht in feite: ga maar door. Bij deze methode voert de leerkracht, na duidelijk stelling te hebben genomen, een gesprek met de klas over pesten in het algemeen. Vervolgens spreekt de leerkracht met de leerlingen regels af en behandelt deze het onderwerp bijvoorbeeld via een les, het vertonen van een videoband, een tekenopdracht of een gesprek over de gevoelens van een gepest kind of de ouders van dit kind.

Daarnaast is **hulp aan de pester** nodig. Pesters zijn - zo blijkt uit een onderzoek van D. Olweus - fysiek sterker dan hun klasgenoten en zien hen als waardeloos. Ze zijn agressief; neigen tot agressieve reacties in verschillende situaties, hebben een zwakke controle over hun agressie en een positieve houding ten opzichte van geweld. Ze kunnen hun slachtoffers tyranniseren, geld afpersen, klasgenoten opdracht geven het gepeste kind te mishandelen of dat zelf doen. Echte pesters lopen vier keer zoveel risico om later in crimineel gedrag terecht te komen dan andere kinderen. Hulp kan bestaan uit: een straffend gesprek, een probleemoplossend gesprek, een rollenspel, een gesprek met de ouders, een training in sociale vaardigheden en schorsing of verwijdering.

Een **straffend gesprek** is kort. De leerkracht vertelt de leerling dat hij geen veiligheid heeft geboden en dat hij hem om die reden moet straffen.

Als dit geen resultaat oplevert, voert de leerkracht een aantal **probleemoplossende gesprekken** met de pester om de oorzaak van het pestgedrag bloot te leggen. Dit is nodig om tot de juiste hulp te komen. De leerkracht legt de pester daartoe de acht mogelijke oorzaken voor pestgedrag voor:

- weinig echte aandacht van de ouders;
- lichamelijke bestraffing door de ouders;
- ouders corrigeren agressief gedrag niet;
- zelf gepest zijn;
- reactie op bepaalde smaak-, geur- of kleurstoffen;
- slecht voorbeeld van ouders of andere volwassenen;
- slecht voorbeeld van leerkrachten;
- blootstelling aan geweld op tv of in computerspelletjes.

Is de oorzaak enigszins duidelijk, dan probeert de leerkracht vervolgens de **gevoeligheid** van de pester voor wat hij met het gepeste kind uithaalt, te vergroten. Dit kan op verschillende manieren. Door brieven van ouders van gepeste kinderen of van gepeste kinderen zelf te laten lezen, door samen naar videobanden van gesprekken met gepeste kinderen of

hun ouders te kijken. Voorts kan de leerkracht afspraken maken met de pester over gedragsverandering. Aan het einde van elke week komt de naleving van deze afspraken in een kort gesprek aan de orde.

Als ook dit niet leidt tot gedragsverandering, is het tijd om een **gesprek met de ouders** van de pester aan te gaan. Het advies is om dit pas te doen, wanneer de voorgaande acties op niets uitlopen. Kinderen weten vaak niet wat ze andere kinderen aandoen en zijn eenvoudig te beïnvloeden in een goede richting. Maar soms veranderen ze hun gedrag niet en blijven ze een bron van onveiligheid voor klasgenoten. De ouders moet dan - voorzichtig, maar duidelijk - worden verteld wat hun kind anderen aandoet. Hun medewerking wordt gevraagd om aan het probleem een einde te maken. In dit stadium kunnen ouders niet (meer) ontkennen dat hun kind pest: de school heeft namelijk alle activiteiten vastgelegd. Het pestgedrag is ook niet meer als een niemendal af te doen, want de school heeft al het mogelijke gedaan om er een einde te maken.

Er is nog een reden om het gesprek met de ouders in zo een laat stadium te houden: bescherming van de pester tegen mogelijke lichamelijke mishandeling door de ouders. Als de ouders van echte pesters hun kinderen klappen geven bij overtredingen, zoals Dan Olweus in zijn Scandinavische onderzoek heeft aangetoond, dan dient de school al het mogelijke te doen om aan pestgedrag een einde te maken, voordat de ouders op de hoogte worden gesteld. Bang als ze zijn om door hun ouders mishandeld te worden, zullen echte pesters van alles beloven wanneer een gesprek met de ouders wordt aangekondigd. Dit biedt een goede mogelijkheid om definitief een einde te maken aan het pestgedrag. Anderzijds kan een leerling dit als chantagemiddel gebruiken, waardoor de leerkracht in feite niets meer kan doen.

Als het **pestgedrag** blijft voortduren, wordt de leerling (en betreffende ouders) een **sociale vaardigheidstraining** geadviseerd. Hierbij roept de school de hulp in van GGD – Virenze of Stichting “uit eigen beweging”. Ouders moeten hiervoor toestemming geven. Als school zullen we hiernaar streven omdat we ons “verplicht” voelen om **hulp aan de pester** te geven.

Hulp aan het gepeste kind. Kinderen die voortdurend worden gepest, kunnen op twee manieren reageren: ze worden passief of ze gaan uitdagen. Beide vormen van gedrag zijn 'aangeleerd', in de zin van 'reacties op uitstoting'. En wat is aangeleerd, kan ook weer worden afgeleerd. Ook hier kan een sociale vaardigheidstraining als oplossing dienen.

Controle

Om te controleren of bovenstaande aanpak voldoende resultaat heeft opgeleverd zal de betreffende leerkracht de welbevindingslijst een 2de maal afnemen. En de volgende stappen zetten.

1. Vergelijken van de resultaten 1ste en 2de afname.
2. Opvallendheden en bevindingen vastleggen in Leerling Volg Systeem ordner.
3. Indien nodig een volgend plan van aanpak opstellen.

6. Vertrouwensgroep en klachtencommissie

Leidt de aanpak niet tot het gewenste resultaat, dan wordt de inschakeling van een vertrouwenspersoon noodzakelijk. Deze dient een klacht in bij de klachtencommissie, die het probleem onderzoekt, deskundigen raadpleegt en hierover adviseert aan het bevoegd gezag.

In het kader van de Kwaliteitswet heeft FOCUS een klachtenregeling vastgesteld, die op iedere school ter inzage ligt. Hiermee kunnen ouders en leerlingen klachten indienen over gedragingen en beslissingen – of het nalaten daarvan – van bijvoorbeeld het bestuur en het personeel. Het klachtrecht heeft een belangrijke signaalfunctie met betrekking tot de kwaliteit van het onderwijs. Door de klachtenregeling ontvangen de algemeen directeur van FOCUS en de school op eenvoudige wijze signalen die hen kunnen ondersteunen bij het verbeteren van het onderwijs en de goede gang van zaken op school.

Veruit de meeste klachten over de dagelijkse gang van zaken in de school zullen in onderling overleg tussen ouders, leerlingen, personeel en schoolleiding op een juiste wijze kunnen worden afgehandeld. Over het algemeen is het wenselijk dat men een probleem eerst bespreekt met de eigen leerkracht. Als dit niet mogelijk is of onvoldoende oplossing heeft gegeven, is een gesprek met de directie bij voorkeur de volgende stap.

Indien dat echter, gelet op de aard van de klacht, niet mogelijk is of indien de afhandeling niet naar tevredenheid heeft plaatsgevonden, kan men een beroep doen op de klachtenregeling. Dit houdt in dat men de klacht ter sprake kan brengen bij de interne contactpersonen van de school ofwel bij de externe vertrouwenspersonen die door FOCUS zijn aangesteld. De klachten worden vertrouwelijk en zorgvuldig behandeld. Indien de klager dit wenst, begeleidt de vertrouwenspersoon hem bij het indienen van de op schrift gestelde klacht bij de algemeen directeur van FOCUS of bij de Regionale Klachtencommissie van het Katholiek Onderwijs. Wordt een klacht ingediend bij de Regionale Klachtencommissie dan ontvangt FOCUS hiervan altijd een kopie.

De actuele gegevens van de interne en externe vertrouwens personen van de school staan in de schoolgids.

Bereikbaarheid externe vertrouwenspersonen

Indien een vertrouwenspersoon gedurende meerdere dagen telefonisch niet bereikbaar is, verzoeken wij u contact op te nemen met het bureau ondersteuning van FOCUS (J. Janssen), tel. 046-4363366, waar u wordt doorverwezen naar een van de andere vertrouwenspersonen, die de waarneming op zich heeft genomen.

Adres: Klachtencommissie voor het Katholiek Onderwijs
Postbus 82324, 2508 EH DEN HAAG

7. Adviezen aan alle ouders (en leerkrachten)

Adviezen aan alle andere ouders (en leerkrachten)

- Neem het probleem serieus: het kan ook jouw kind overkomen.
- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Maak het tot een gemeenschappelijk probleem.
- Vraag om toezicht op het schoolplein.
- Praat met je kind over school, over de relaties in de klas, over wat leerkrachten doen, hoe zij straffen. Vraag hen ook af en toe of er in de klas wordt gepest.
- Geef af en toe informatie over pesten: wie doen het, wat doen zij en waarom?
- Corrigeer je kind als het voortdurend anderen buitensluit.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer je kind voor anderen op te komen.

Adviezen aan ouders van pesters

- Neem het probleem serieus.
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak van het pesten te komen.
- Maak je kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Besteed aandacht aan je kind.
- Stimuleer je kind tot het beoefenen van een sport.

Adviezen aan ouders van gepeste kinderen

Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, kun je de ouders van de pester opbellen en voorzichtig vragen er met hun kind over te praten. Gebruik daarbij als argument dat elk kind op straat veilig moet kunnen zijn. Niemand zal dat ontkennen.

- Pesten op school kun je het beste direct met de leerkracht bespreken.
- Als je kind al lange tijd is gepest, vraagt dat om een uitgebreide aanpak. Neem contact op met de leerkracht, ga bij de school kijken, lees boeken en bekijk samen met je kind videobanden over pesten.
- Als van je van je kind er met niemand over mag praten, steun dan je kind, geef het achtergrondinformatie en maak je kind duidelijk dat de school het voorzichtig zal aanpakken. Voordat je dit belooft, is het raadzaam de school te vragen of ze dit probleem ook daadwerkelijk voorzichtig aanpakt.
- Beloon je kind en help het zijn zelfrespect terug te krijgen.
- Stimuleer je kind tot het beoefenen van een sport, zodat hij in een spel of motorische vaardigheid kan uitblinken.
- Wordt je kind op de sportclub gepest door leeftijd- of klasgenoten, vraag dan de leiding aan het pesten aandacht te besteden en met de kinderen te bespreken dat ieder kind op de club veilig mag zijn.
- Houd de communicatie open, blijf dus in gesprek met je kind. Doe dat niet op negatieve manier, maar geef adviezen om aan het pesten een einde te maken. Een negatieve manier van vragen is bijvoorbeeld: 'wat is er vandaag weer voor ergs gebeurd?'
- Steun je kind in het idee dat er een einde aan komt.
- Laat je kind opschrijven wat het heeft meegemaakt. Dit kan best emotionele reacties bij je kind oproepen. Op zich is dat niet erg, als het maar hierbij geholpen wordt de emoties te uiten en te verwerken.
- Laat je kind deelnemen aan een sociale vaardigheidstraining, te geven door RIAGG of Onderwijsbegeleidingsdienst op school. Sta dus niet toe dat je kind voor de zoveelste keer buitengesloten wordt, nu door het naar een instantie buiten school toe te sturen.
- Beijver je ervoor dat de school aandacht blijft besteden aan sociale vaardigheden van leerlingen.

- Accepteer de situatie niet. Als de school niet wil meewerken, schakel dan de vertrouwenspersoon op school in om aan de ongezonde situatie voor je kind een einde te maken.

Adressen, telefoonnummers en andere informatiebronnen

Landelijke organisatie voor ouders in het onderwijs

Nederlandse Katholieke vereniging van Ouders (NKO)

Postbus 97805

2509 GE Den Haag

tel.: 070-3282882

fax: 070-3248923

e-mail: foppenn@nko.nl

website : www.nko.nl

Landelijk pedagogisch centrum

1. Algemeen Pedagogisch Studiecentrum (APS)

Postbus 85475

3508 AL Utrecht

tel.: 030-2856645

fax: 030-2871144

email: j.hofman@aps.nl

2. Katholiek Pedagogisch Centrum (KPC)

Postbus 482

5201 AL Den Bosch

tel.: 073-6247247

fax: 073-6247294

email: kpcgroep@kpcgroep.nl

GGD

1. Landelijke Vereniging voor GGD'en

Postbus 85300

3508 AH Utrecht

tel.: 030-2523004

fax: 030-2511869

email: postbus@ggd.nl

2. GGD Westelijke Mijnstreek

Jeugdarts : Rianne Reijs

Jeugdverpleegkundige : Mia Vliegen-Ruypers

Jeugdassistent : Anet Welzen-Vroomen

Adres : Afd. Jeugdgezondheidszorg

Geleenbeeklaan 2

6166 GR Geleen

Bereikbaar : Maandag- Woensdagmorgen en Donderdag

046-4787274

recenste gegevens zie schoolgids.

Onderwijsbegeleidingsdienst

1. WPRO

Noordeinde 94A
2514 GM Den Haag
tel.: 070-3624581
fax: 070-3561208

2. Consent Onderwijsbegeleiding en Innovatie

Bezoekadres:	Stationstraat 46	6411NK Heerlen
Postadres:	Postbus 149	6400 AC Heerlen
Centraal telefoonnummer:	045-8504500	
Openingstijden gebouw:	maandag t/m vrijdag van 08.00 tot 18.00 uur	
Openingstijden OIC:	Maandag t/m donderdag van 09.00 tot 17.30 uur Vrijdag van 09.00 tot 17.00 uur	

Onderwijs telefoon

De Onderwijs telefoon, het 06-8804-nummer, is een initiatief van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Deze telefoon is op werkdagen bereikbaar van 12.00 tot 17.00 uur. Alle mogelijke vragen over onderwijs kan men stellen aan de medewerk(st)ers van deze telefoon, ook over pesten. Er wordt geluisterd, advies gegeven of men wordt doorverbonden met belangenorganisaties, bonden, instanties of specialisten.

RIAGG Westelijke Mijnstreek

Regionale Instelling voor Ambulante Geestelijke Gezondheid
Postbus 367
6130 AJ Sittard
046-4599393

STICHTING: "Uit eigen beweging".

Stichting ter bevordering van psycho-sociale weerbaarheid van kinderen en jeugdigen.

1. SOVA training: "Ho, tot hier en niet verder" (SOVA)

Postbus 1001
6235 ZG Ulestraten
Tel. 043 – 3261847
e-mail: uiteigenbeweging@hetnet.nl
website: www.uiteigenbeweging.nl

Achtergrond informatie pesten in de school

1. Zicht op de omvang van het probleem krijgt men door kennis te nemen van de onderzoeksresultaten over pesten en gepest worden en van andere belangrijke gegevens, zoals opgenomen in *Kinderen en pesten, wat volwassenen ervan moeten weten en eraan kunnen doen*

2. De gevolgen voor het gepeste kind staan beschreven in een aantal artikelen over pesten en opgenomen in: Meer, B. van der, *Pesten op school. Overzicht van artikelen*. Utrecht: Algemeen Pedagogisch Studiecentrum (APS), 1999. ISBN 90 6607 304 7.

3. Meer, B. van der, *Pesten op school. Overzicht van artikelen*. Utrecht: Algemeen Pedagogisch Studiecentrum (APS), 1999. ISBN 90 6607 304 7. De publicatie is schriftelijk te bestellen bij het APS voor € 18,04 (excl. verzendkosten) o.v.v. bestelnummer: 601.003. Het postadres is: APS, Postbus 85475, 3508 AL Utrecht.

Informatie voor leerkrachten:

1. Informatie over de inhoud van een **studiedagdeel of cursus** voor leerkrachten in alle vormen van onderwijs is te verkrijgen bij het Algemeen Pedagogisch Studiecentrum, Afdeling Edukern, Zwarte Woud 2, Postbus 85475, 3508 AL Utrecht, 030-2856600.
2. **Landelijke organisaties** en personen die over dit onderwerp een **studiedagdeel of cursus** geven: Smit, H.N. & Y.L.M. van Terheyden, *Pesten op school aangepakt, overzicht van lesmateriaal, achtergrondinformatie en preventieprojecten*. Het overzicht kost _ 11,34 en is te bestellen bij het Trimbos Instituut, tel. 030-2971100, onder vermelding van de bestelcode AU0061. Het overzicht geeft informatie over de volgende onderwerpen: onderwijsmateriaal, jeugdboeken, audiovisueel materiaal en toneelproducties, materiaal voor ouders, achtergrondinformatie (boeken, artikelen) en contactpersonen (landelijke organisaties en regionale contactpersonen).
3. Bob van der Meer, *De zondebok in de klas*. Deze publicatie kan via het emailadres: b.vandermeer@home.nl worden aangevraagd. De kosten hiervoor zijn: € 13,50 (inclusief portokosten).
4. Bob van der, *Pesten op school, lessuggesties voor leerkrachten*. Assen: Van Gorcum, 2002, tweede druk. ISBN 90 232 3239 9.
5. Bob van der Meer, *Pesten op school. Overzicht van artikelen*
6. Praten leidt dikwijls niet tot gedragsverandering. Dan is het beter leerlingen aan den lijve te laten ervaren wat het is om buitengesloten te worden. Voor groep 7 en 8 in het basisonderwijs en voor de eerste twee klassen voortgezet onderwijs bestaat goed materiaal op dit gebied: namelijk het **rollenspel Carmen als zondebok**, dat opgenomen is in 'Pesten op school aangepakt' (uitwerking 2). Daarnaast kan ook een les lichamelijke opvoeding en een kringgesprek of begeleidingsles worden gebruikt om leerlingen zo'n ervaring te geven. Een concrete beschrijving vindt u in 'De zondebok in de klas', pagina 111-113.
7. **Waardevolle adviezen** voor de aanpak van pesten in de **onderbouw** zijn te vinden in het artikel van M. de Middeleir in 'Kleuters en Ik' onder de titel *Te klein om te pesten? De zondebok in de kleuterklas*, dat is opgenomen in Bob van der Meer, *Pesten op school. Overzicht van artikelen*. (zie onder 3).
8. **Speciale site** voor leerlingen en leerkrachten basisonderwijs en middelaaronderwijs: <http://www.pestenislaf.nl/> Op deze site is informatie te vinden over **digitaal pesten**, aanpak mogelijkheden enz.
9. Voor de **onder-, midden- en bovenbouw** basisonderwijs heeft de Vereniging voor Openbaar Onderwijs het **poppenspel 'Pesten, Over en uit!'** ontwikkeld. Bij het poppenspel wordt lesmateriaal geleverd. Een folder met meer informatie kunt u aanvragen bij de Vereniging voor Openbaar Onderwijs of de LOBO.
10. Voor het basisonderwijs heeft de Nederlandse Katholieke vereniging van Ouders (NKO) de **film 'Ilkay en Rachid'** ontwikkeld. De film is bestemd voor basisscholen die het pesten op school willen aanpakken. Ze kan door alle basisscholen voor vertoning aan ouders worden gebruikt, ofschoon de film in de eerste plaats gericht is op **allochtone ouders**. Daarnaast kan de film een rol spelen in het gesprek met kinderen over pesten en gepest worden. 'Ilkay en Rachid' is Nederlands gesproken en voorzien van een Turkse en Arabische ondertiteling. Voor informatie kunt u zich wenden tot de NKO (zie adressen).

11. **Straffend gesprek:** de straf zou kunnen bestaan uit de opdracht het boekje *Tirannen* (geschreven door A. Chambers en uitgegeven door uitgeverij Querido te Amsterdam) geheel of gedeeltelijk te lezen. En daarna met de leerkracht te praten over de inhoud van het boek. Het loopt met de pester in dit verhaal slecht af en dat kan ook de pester overkomen. Een aantal klasgenoten uit de zwijgende middengroep neemt het in dit boek voor de gepeste klasgenoot op en de vader van de pester slaat zijn dochter een blauw oog. De pester is ontmaskerd en komt niet meer naar school.

Informatie voor ouders:

1. Diverse organisaties verzorgen **ouderavonden over pesten**. Informatie hierover is te verkrijgbaar bij de Landelijke Organisaties voor Ouders in het Onderwijs, de Landelijke Pedagogische Centra, de Landelijke Vereniging voor GGD'en, de Onderwijsbegeleidingsdiensten, de Onderwijs telefoon, de RIAGG's en de Vereniging LOOPP. Zie hiervoor de adressenlijst, elders in deze brochure.

2. Bob van der Meer, ***Kinderen en pesten, wat volwassenen ervan moeten weten en eraan kunnen doen***. Utrecht/Antwerpen: Kosmos-Z&K-uitgevers, 1993, 2e druk. ISBN 90 2152048-6. In dit boek vindt men een concrete antwoorden op de vragen die ouders tijdens ouderavonden het meest stelden.

3. Bob van der Meer, ***Pesten bij kinderen, adviezen aan volwassenen***. Driebergen: OUDERS&COO, 1996, 2e druk. ISBN 90-75760-01-9. In deze publicatie is achtergrondinformatie voor ouders over pesten op school opgenomen, waarna concrete adviezen worden gegeven aan de ouders van de pester, het gepeste kind en die van de rest van de klas.